

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

کلیات و برنامه سطح سه رشته کلام اسلامی با گرایش مسائل جدید کلامی^۱

ماده ۱. عنوان

عنوان رشته، کلام اسلامی با گرایش مسائل جدید کلامی در مقطع سطح سه است.

ماده ۲. تعریف

سطح سه کلام اسلامی با گرایش مسائل جدید کلامی، دومین مقطع از کلام اسلامی است، که در آن طلاب علاوه بر شناخت استدلالی مبانی و مسائل اعتقادی تشیع در پرتو عقل، قرآن کریم و روایات پیشوایان معصوم علیهم السلام، اشتراکات و افتراقات مبانی و مسائل جدید کلامی را مطابق آموزه‌های اسلامی، به صورت استدلالی می‌آموزند و توانایی دفاع از اعتقادات اصیل اسلامی و پاسخ گویی به نیازهای مربوط به توان تحقیق در حد تحلیل و بررسی تطبیقی و تدریس آن را پیدا می‌کنند و در پایان، موفق به دریافت دانش نامه سطح سه کلام اسلامی در این گرایش می‌شوند.

ماده ۳. اهداف

۱. شناخت استدلالی مبانی و مسائل اعتقادی بر اساس قرآن و نقل و حینانی و دفاع از آن؛
۲. شناخت مسائل جدید کلامی و تحقیق و تحلیل آنها بر اساس مبانی اصیل اسلامی؛
۳. افزایش توان تحقیق در حد تحلیل و بررسی تطبیقی و زمینه سازی جهت گسترش پژوهش و تألیف در زمینه مسائل جدید کلامی؛
۴. شناخت و نقد دیدگاه‌های نادرست در حوزه مسائل جدید کلامی و تقویت توان پاسخ‌گویی به پرسش‌ها و شبهات روز؛
۵. تربیت نیروهای متعهد و توانمند در حوزه مسائل جدید کلامی در عرصه‌های پژوهش، آموزش و تبلیغ؛
۶. زمینه سازی برای تربیت استاد دروس مرتبط با مسائل جدید کلامی؛
۷. تربیت طلاب مستعد جهت ورود به سطح علمی بالاتر؛
۸. شناخت منابع و مآخذ مرتبط با مباحث کلام اسلامی و مسائل جدید کلامی و ایجاد توانمندی فهم آن.

ماده ۴. سیاست‌ها

۱. اهتمام به تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
۲. اهتمام به تقویت استقلال فکری و علمی؛
۳. اهتمام به تقویت تعبد دینی و دفاع از عقاید شیعه امامیه؛
۴. تأکید بر بهره‌گیری از روش‌های کارآمد آموزشی با اهتمام به سنت‌های حوزوی؛
۵. تأکید بر روزآمدی و پویایی برنامه‌های آموزشی و پژوهشی و توجه به نیازهای روز؛
۶. تأکید بر آموزش پژوهش‌گرا؛
۷. تأکید بر استفاده از متون آموزشی واجد شرایط لازم؛
۸. تکیه بر آموزش موضوعات و مسائل اصلی رشته؛
۹. تأکید بر شناسایی و تشویق استعدادهای برتر در زمینه تحقیق و تدریس؛
۱۰. اهتمام به تقویت مبانی نظام مقدس اسلامی و ترویج ارزش‌های آن؛

۱- این مصوبه جایگزین مصوبه ۹۱۷ شورای عالی حوزه‌های علمیه می‌گردد؛ در موارد متعارض مصوبه ۹۱۷ ملغی می‌باشد.

مصوبه شورای عالی حوزه های علمیه

۱۱. اهتمام به دروس فقه و اصول و نظارت بر اجرای آن.

ماده ۵. ضرورت

۱. نقش مؤثر شناخت مباحث و مسائل جدید کلامی در تبیین باورهای اصیل اسلامی و دفاع از آن ها؛
۲. مأموریت حوزه های علمیه در تربیت اندیشمندان متکلم در عرصه مسائل جدید کلامی جهت تبیین، ترویج و دفاع از عقاید شیعه امامیه و پاسخ به شبهات؛
۳. نیاز جامعه و نظام اسلامی به تبیین، ترویج و اثبات برتری عقاید حقه شیعه و دفاع از آن در مقابله با تهاجمات فکری.

ماده ۶. نظام آموزشی

نظام آموزشی این رشته نیم سالی، درسی^۱ و حضوری است. طول دوره بدون احتساب پایان نامه حداقل شش و حداکثر هشت نیم سال است.

ماده ۷. شرایط پذیرش

۱. احراز صلاحیت های عمومی و اخلاقی بر اساس آیین نامه های مصوب؛
۲. درآ بودن مدرک علمی سطح دو؛
۳. قبولی در آزمون ورودی و مصاحبه علمی.

ماده ۸. جدول دروس پیش نیاز

ردیف	عنوان درس	ساعت	هدف
۱	کلام اسلامی ۱ تا ۳	۹۶	آشنایی بیشتر با مباحث خدانشناسی (ذات، صفات فعلیه و ذاتیه، مراتب فعل الهی)، نبوت (ضرورت، ویژگی ها، وظایف و اختیارات، نبوت و خاتمیت پیامبر اکرم(ص) و معاد(حقیقت مرگ، عالم برزخ، قیامت و ویژگی های آن)
۲	معرفت شناسی	۳۲	آشنایی با راه ها و ابزار شناخت و ارزیابی آن ها و دیدگاه اندیشمندان در این زمینه
۳	فرق و مذاهب کلامی	۳۲	آشنایی با آموزه ها، روش ها و کتب اصلی فقه های مهم کلامی تشیع و تسنن
۴	کلیات و تاریخ علم کلام	۳۲	آشنایی با علم کلام (فرق آن با فلسفه و علوم دیگر)، موضوع، غایت و مبانی آن، تبیین حجیت روش های عقلی و نقلی و شرایط آنها و آشنایی با سیر تکوین و تطور علم کلام، مشرب های کلامی، متکلمین بزرگ، منابع و مأخذ مهم کلامی
۵	مسائل جدید کلامی	۳۲	آشنایی با مسائل مهم، جدید، و رائج کلامی، مانند: منشأ و قلمرو دین، سکولاریسم، تکثر گرایی، دین و اخلاق و علم دین
۶	تاریخ معاصر	۳۲	بررسی تحلیلی تاریخ فرهنگی، اجتماعی و سیاسی صد سال اخیر ایران
۷	روش تحقیق عمومی	۱۶+۳۲ نظری - عملی	آشنایی با روش های عمومی پژوهش و کیفیت بهره برداری از منابع
۸	زبان انگلیسی (عمومی)	۱۶+۳۲ نظری - عملی	ایجاد توان درک مطلب و ترجمه متون ساده انگلیسی
جمع ساعت		۳۵۲	

۱- در این نظام هر درس به صورت مستقل ارزیابی می شود و قبولی یا رد، در یک درس تأثیری در قبولی یا رد دروس دیگر ندارد.

شماره مصوبه: ۱۴۰۴

شماره جلسه:

۲۱۴ (شورای گسترش)

تاریخ جلسه:

۱۳۸۹/۰۸/۱۳

تاریخ ثبت:

۱۳۹۹/۰۴/۲۹

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

شورای عالی حوزه های علمیه

مصوبه شورای عالی حوزه های علمیه

تبصره ۵: فارغ التحصیلان سطح ۲ گرایش کلام و طلبی که دروس پیش نیاز را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل ها از گذراندن این دروس معاف هستند.

ماده ۹. عناوین و مشخصات کلی دروس

ردیف	عنوان درس	ساعت
۱	دروس عمومی سطح ۳	۶۲۴
۲	دروس مشترک	۵۷۶
۳	دروس تخصصی	۶۵۶
	جمع ساعت	۱۸۵۶

ماده ۱۰. عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

الف) دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	ساعت	هدف
۱	فقه	۱۶۰	شناخت استدلالی مسائل مهم فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه (از القول فی ماهیه العیت تا آخر مکاسب)
۲	اصول	۳۲۰	شناخت استدلالی مباحث مهم اصولی طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح ۳ (جلد اول کفایه الاصول از ابتدای المقصد الثانی فی النواهی تا پایان جلد دوم)
۳	عربی معاصر	۱۶+۳۲ نظری - عملی	ایجاد توان بهره گیری از متون عربی جدید در حوزه مباحث کلامی
۴	روش تحقیق تخصصی	۱۶+۳۲ نظری - عملی	تقویت توان تحقیق و پژوهش در مسایل کلامی و به صورت مقارن با آموزش روش های تحقیق و کیفیت بهره برداری از ابزار و منابع
۵	روش تدریس	۱۶+۳۲ نظری - عملی	ایجاد توان مهارت تدریس با آموزش روش ها و فنون کلاس داری و ارزشیابی
	جمع ساعت	۶۲۴	

شماره مصوبه: ۱۴۰۴

شماره جلسه:

تاریخ جلسه:

تاریخ ثبت:

۲۱۴ (شورای گسترش)

۱۳۸۹/۰۸/۱۳

۱۳۹۹/۰۴/۲۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شورای عالی حوزه های علمیه

مصوبه شورای عالی حوزه های علمیه

ب) دروس مشترک رشته کلام اسلامی

ردیف	عنوان درس	ساعت	هدف
۱	کلام اسلامی ۱	۳۲	شناخت مباحث مهم خدا شناسی (براهین اثبات) به صورت متن محور
۲	کلام اسلامی ۲	۳۲	شناخت مباحث مهم خدا شناسی (اسماء و صفات) به صورت متن محور
۳	کلام اسلامی ۳	۳۲	شناخت مباحث مهم خدا شناسی (افعال الهی) به صورت متن محور
۴	کلام اسلامی ۴	۳۲	شناخت مباحث مهم نبوت به صورت متن محور
۵	کلام اسلامی ۵	۳۲	شناخت مباحث مهم امامت به صورت متن محور
۶	کلام اسلامی ۶	۳۲	شناخت مباحث مهم امامت به صورت متن محور
۷	کلام اسلامی ۷	۳۲	شناخت مباحث مهم معاد به صورت متن محور
۸	مبانی و قواعد علم کلام	۳۲	تبیین مبانی و قواعد علم کلام مانند: حجیت عقل، قرآن و سنت، حسن و قبح عقلی، قاعده لطف، حجیت خبر واحد در مسائل اعتقادی
۹	حکمت اسلامی ۱ و ۲	۱۲۸	شناخت مباحث مهم فلسفی دارای کاربرد در علم کلام، مانند احکام وجود، علت و معلول، قوه و فعل و الهیات بالمعنی الاخص
۱۰	انسان شناسی	۳۲	شناخت مباحث مهم مربوط به نفس انسان، ابعاد، قوا و کارکردهای آن مانند حدوث و قدم نفس، رابطه روح و جسم، مراحل خلقت، تجرد روح، سعادت و شقاوت انسان
۱۱	معرفت شناسی دینی	۳۲	آشنایی با تعریف، نوع، شرایط و محدودیتهای معرفت دینی، ضمن تبیین امکان، معیار صدق، و تحول آن
۱۲	عرفان اسلامی	۳۲	آشنایی با مبانی، روش و مسایل اساسی عرفان اسلامی و مراحل سیر و سلوک آن با رویکرد به مکتب اهل بیت علیهم السلام
۱۳	ولایت فقیه	۳۲	تبیین مبانی کلامی نظام سیاسی شیعه در عصر غیبت و شناخت استدلالی مشروعیت، شرایط، وظایف و اختیارات حاکم اسلامی از دیدگاه شیعه، با رویکرد کلامی
۱۴	کلام کاربردی	۳۲	بررسی و تبیین چگونگی شکل گیری و آثار عملی باورهای کلامی و آسیب شناسی راهکارهای درمانی در حوزه باورهای کلامی
۱۵	مهارت های مناظره و ارتباط	۱۶+۱۶ عملی	ایجاد توان مناظره و ارتباط مؤثر با شناخت روش های استدلال
جمع ساعت		۵۷۶	

شورای عالی حوزه‌های علمیه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره مصوبه: ۱۴۰۴

شماره جلسه:

۲۱۴ (شورای گسترش)

تاریخ جلسه:

۱۳۸۹/۰۸/۱۳

تاریخ ثبت:

۱۳۹۹/۰۴/۲۹

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

ج) دروس تخصصی

ردیف	عنوان درس	ساعت	هدف
۱	مسائل جدید کلامی و حوزه‌های مرتبط	۱۶	تبیین چستی «مسائل جدید کلامی» و نسبت آن، از حیث موضوع، مبانی، مسائل، روش و غایت با کلام سنتی، فلسفه دین و حوزه‌های دانشی دیگر مانند فلسفه زبان و فلسفه ذهن
۲	ادله اثبات وجود خدا در غرب	۳۲	بررسی و نقد برهان‌های اثبات وجود خداوند در الهیات جدید و بررسی دیدگاه‌های جدید در بی‌نیازی ایمان به خداوند از برهان و عدم امکان ارائه برهان بر وجود خدا
۳	حقیقت، خاستگاه و کارکرد دین	۳۲	تحلیل و بررسی دیدگاه‌های مطرح در خصوص حقیقت دین و تبیین و ارزیابی دیدگاه‌های خدا باورانه و طبیعت‌گرایانه در خصوص منشاء دین و کارکردهای آن در زندگی بشر و نقد سکولاریسم
۴	ایمان‌گرایی و عقل‌گرایی	۳۲	تبیین حقیقت ایمان و عقل و بررسی دیدگاه‌ها درباره نقش و کارکرد عقل در ایمان دینی، آموزه‌های اعتقادی و احکام دینی
۵	هرمنوتیک و منطق فهم متون دینی	۳۲	شناخت و بررسی مکاتب هرمنوتیکی غربی و مقایسه آنها با مکاتب تفسیری و قواعد اصولی و ادبی مربوط به فهم متون وحیانی در اندیشه اسلامی و نقد دیدگاه‌های کثرت‌گرا و نسبی‌گرا در فهم آیات و روایات
۶	وحی و تجربه دینی	۳۲	تبیین و تحلیل دیدگاه‌ها در مورد حقیقت و جایگاه وحی و تجربه دینی، همراه با تبیین ملاک و مقدار حجیت تجربه دینی در حوزه معارف دینی و نقد دیدگاه تجربه دینی انگاشتن وحی
۷	معجزه	۱۶	تبیین دیدگاه‌های جدید درباره چستی، امکان، اثبات، کارکرد و دلالت معجزه و بررسی و نقد آنها بر اساس مبانی عقلی و نقلی در الهیات اسلامی
۸	نقد کثرت‌گرایی دینی	۳۲	تبیین و ارزیابی انتقادی دیدگاه‌های مطرح در کثرت‌گرایی دینی و مبانی و لوازم آنها
۹	عدل الهی و مسأله شر	۱۶	تبیین عدل و حکمت الهی و مسأله شر و نظام احسن آفرینش و بررسی دیدگاه‌های فلاسفه و متکلمان قدیم و جدید در این باره و پاسخ به شبهات مرتبط
۱۰	علم و دین	۳۲	بررسی و تحلیل رابطه علم و دین همراه با تبیین دیدگاه درست و نقد دیدگاه‌های معارض
۱۱	دین، اخلاق و معنویت	۳۲	تبیین و ارزیابی دیدگاه‌ها درباره نسبت دین با اخلاق و معنویت
۱۲	رابطه دین و حقوق	۳۲	بررسی و تحلیل شبهات جدید در زمینه رابطه دین و حقوق مانند: ناسازگاری دین با حقوق بشر، حقوق زن و آزادی
۱۳	فرجام‌شناسی	۳۲	بررسی دیدگاه‌ها و شبهات جدید درباره حقیقت انسان، زندگی اخروی، خلود در عذاب و تناسخ
۱۴	زبان تخصصی ۱ و ۲	۳۲+۶۴ نظری، عملی	ایجاد توان فهم متون مرتبط با مسائل جدید کلامی به زبان انگلیسی
۱۵	پایان نامه	۹۶ + ۹۶ عملی	ارائه یک پژوهش جامع، همراه با تتبع کافی و نقد و بررسی در مسائل جدید کلامی
جمع ساعت		۶۵۶	

سید هاشم حسینی بوشهری
دبیر شورای عالی حوزه‌های علمیه